

Rokkantak Lapja.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Pozsony
Ferdinánd bolgár király-utca 5.

Kiadója az
Orsz. Hadigondozó Hivatal
Pozsonyi Intézete

Megjelenik havonta kétszer.
Egyes szám ára 20 fillér
Előfizetési ár: évenként 5 korona.
Rokkantak ingyen kapják.

II. évfolyam

POZSONY, 1917. AUGUSZTUS 20.

17. szám.

SZENT ISTVÁN.

Irta KAZÁCSAY ÁRPÁD, apátkanonok.

A Szentség és a honalkotó és honfenntartó bölcsesség kettős fénysugara fonja körül az első apostoli magyar királynak fenséges alakját és ebből a fényzönből, a melyben Szent István minden magyar ember lelke előtt megjelenik, ma, egyházi és nemzeti kettős ünnepünkön, egy sugár a mi szívünkbe is belopódzik, hogy szétoszlassa ott azt a sötét borít, a melyet immár három teljes évnek véres zivatara hozott a nemzetre.

Nagy idők középpontjába állította az isteni Gondviselés Szt. Istvánt, az első apostoli magyar királyt! Ő volt hivatva a honfoglalás nagy munkáját befejezni és a magyar nemzet ezeréves fennállásának alapjait letenni azáltal, hogy a nemzetet a keresztény hit fenséges eszméi számára megnyerve, azt a nyugati műveltség áldásos hatása alatt a művelt keresztény nemzetek családjába bevezesse.

Nagy és emberfölötti bölcs és nemes feladat volt azt a népet, a mely még közvetlenül Szt. István uralkodása előtt Európa réme volt, a mely Németország ellen vagy húszszor támadott, Franciaországon egész az Atlanti Óceán partjaira keresztül gázolt, Italianak földjére is elküldötte híres lovassapatainak tömegét, épp úgy mint a Balkán félszigetre Konstantinápolyig, — ezt a népet, úgy szólván minden átmenet nélkül, a keresztény műveltség talajára átültetni és ezáltal a nemzetnek fennmaradását biztosítani, mely nem a fegyverek erejében, nem a hódítások kalandos politikájában, hanem Krisztus eszméinek és igazságainak az emberiséget mentő fennkölt hatalmában és a művelt nemzetekkel közösen kifejtendő és kifejtett kulturális munkában birja gyökereit!

Szt. István szent és fennkölt egyénisége képes volt ezt az emberfölötti munkát teljesíteni. Méltán tekint fel szemünk reá, mint a haza második alapítójára és mint e nemzetnek minden tekintetben apostolára! Valóban mély igazság rejlik azokban a szavakban — és azok jellemzik teljesen Szt. Istvánt — a melyeket II. Szilveszter pápa intézett Aseric, más néven Anastasius, kiszemelt kalocsai érsekhez, midőn átadta neki István szá-

mára a királyi koronát: „Én apostoli vagyok ugyan, de ő valóban Krisztus apostola, a ki oly nagy nemzetet térített meg.“

Ettől a pillanattól fogva csodálatos bár tövises, göröngyös úton vezette az isteni Gondviselés a nemzetet és ma, a második ezredév első évtizedeiben mintha felújult volna az az elmúlt ködös korszaka a nemzet első vajadásainak az új haza térein!

Ma is Európa messze térein dobbannak a magyar levonték paripáinak patkói, ma is visszhangzik a világ a magyar dicsőségtől, a magyar vitézségtől, ma is magyar vér öntözi az orosz, a lengyel, az olasz, a balkán, a havasalföld hármazóit. De ma nem kalandvágy vezeti a hősök százezreit, hanem a legszentebb, a halálra kész hazaszeretet és királyhűség, mely nem hódítani, csak megvédeni akar — megvédeni e haza szent határait egy adáz, gonosz, istentelen ellenség jogtipró, a nemzetet leigázni akaró véres erőszaka és cselszövénye ellen!

S mint akkor Szt. Istvánt, úgy ma is egy ifjú 30 éves királyi levontét adott a Gondviselés e nemzetnek, a ki Szent István koronájával a fején, Szt. István szellemétől eltelve, mélységes vallásos lelkével, a magyar nemzetet átkaroló szeretetével van hivatva egy új honalapításra, az új Magyarország alapjainak letételére, a melyeken ez az ország egy újabb ezredév viharaival lesz képes majd dacolni. Mert a véres forgatagból egy új, egy nemesebb világnak kell kialakulnia. Kölesönös megértésnek, kölesönös szeretetnek, mely közös jogokat és közös kötelességeket ismer, kell bevonulnia a nemzetbe — egy oly szellemnek, mely nem azt keresi, a mi elválaszt, hanem azt, a mi egyesít: kell, hogy egyesítsen — s a melynek jellegje a költő szava: Isten — király — haza!

Ha megérti a nemzet az időknek hatalmas szavát, mely a világ förtetgeből dörög feléje, — ha a nemzet fiait nem az önzés, a kizárólag önös érdekeket hajszoló anyagias szellem és világfelfogás fogja betölteni — ha a nemzet vezetői, okulva a multak tanulságain, —

hisz a történelem az élet mestere — visszahelyezik a nemzetet azokra a valóban nemzeti alapokra, a melyeken Szt. István építette fel e hazának ezredéves multját és a melyekről az új kor tévedései lesodorták ezt a nemzetet, akkor a régi, az ősi alapokon egy új, életerős világ — egy új és boldog Magyarország virányait fogja látni az a megelégedett nemzedék, a melynek boldogságáért a mai nemzedék küzd, szenved és vérzik, adja Isten győzelmesen és már nem sokáig! Terjeszd tehát ki első szent királyunk áldó jobbat, a melyet ma ifjú királyunk jelenlétében ünnepi körmenetben visznek körül és Budavárában, e nemzetre, annak ifjú királyára, e nemzet vezetőire, annak minden egyes fiára, hogy a te szellemében, a melyet ma ünneplünk, együtt működve, vessük meg mindnyájan vállvetetett munkával, közös szent akarattal a nemzet és haza ama szebb jövőjének alapjait, a mely, — miként szent jobb kezéd — soha többé ne ismerje az enyészetet.

A pozsonyi rokkantak oktatásáról.

Irta: Suján Pál tanár, főhadnagy.
(Folytatás.)

5. Cipész-, csizmadia- és cipőfelsőrészkesztő-tanműhely. Cipész szakrajztanfolyam. Helye: a dunaparti fémipari szakiskola I. emeletén van. A cipőfelsőrészkesztők az orthopéd cipésműhely helyiségében dolgoznak. A szakrajztanítás kevés tanuló esetén a cipéstanműhelyben s több tanuló esetén a szakiskola valamelyik rajztermébe történik. A kitanult rokkantak a kibocsátásig egyes városi mestereknél (jelenleg Prehnál József cipésmesternél, Kapucinus-út 2 és Spalda Nándor mesternél, Széplak-utca 8. sz.) is dolgoznak. Tanítási idő 8-³/₄ 12-ig és délután 2-³/₄ 6-ig.

Ok-tatók: A műhely vezetője Kovács Dániel cipész és cipőfelsőrészkesztőmester, ökl. cipész szakrajztanító, a katonai szolgálat alól felmentett, intézeti beosztott. Továbbá a négy csoportba osztott rokkant tanulókat oktatói a következők: az első csoportban Geisler Adólf tizedes, Bodis Lajos, Benan József, Kempf János, Reiss Antal, Kronovitz Vilmos, Stefanék Gyula, Horváth Gyula katonai vezényelték, a második csoportban a csizmakészítést Mácsay István katonai vezényelt, a harmadik csoportban a cipőfelsőrészkesztést András Vilmos c. szakaszvezető, katonai vezényelt és a negyedik csoportban a szakrajzot Kovács Dániel oktatja. Az oktatók nyelvi tudásánál fogva magyar, német, szláv nyelvek is megérthetik a tanítást.

A mesterség elsajátíthatására és pedig a cipész mesterségére kb. 6

Lapunk e hónapban háromszor jelenik meg.

hónap, a csizmadiaéra 8 hónap, a cipőfelsőrész-készítőjére 6 hónap, a szakrajzra kb. 3-4 hónap van megállapítva. A rokkant a tanulást bármikor megkezdheti — A cipész mesterség tananyaga időfelosztással a következő: I. csoportban 5 hét alatt a szerzők ismertetése, a fonalak készítése, a javítások szegezése, a sarkalás önálló elkészítése. II. csoportban 6 hét alatt: Felsőbőrfojtózás, bélésjavítás, a talpalás előigazítása, a talpelfszegelés, a talpalás önálló elkészítése. III. csoportban 7 hét alatt: Fejelés, szétbontás, ehhez mintakészítés, fejkiszabás, felragasztás, a fejeléshez az alsó anyag kidolgozása, fűrészes és bekötés, talpkerefteljeszegetés, talpszélcézés, az égető vasak felnyomása, a fejelés önálló elkészítése. A IV. csoportban: Aljaanyag beáztatása, kiszabása és lappasztása, kérés, szárnybőrök beragasztása, fűrészes. Talp körülvágása, szegezése, tisztítása. Sarok felépítése, férfi és női cipőnél. Az aljamunka teljes elkészítése. — A csizmadia mesterség tananyaga a cipész mesterségén kívül még kb. 2 hónap alatt a csizmaszár összeállítására és varrására terjed ki. — A cipőfelsőrész készítés tananyaga (már kitanult cipésznél) 6 hónapra beosztva: a fűző, csüszőbőr, vászon-szabás, ezeknek felragasztása, bőrök lappasztása (serfelés) és behajtása, felsőbőrök kiszabása, tűzési gyakorlatok, a felsőrész önálló elkészítése. — A szakrajz tananyaga (hetenként háromszor három órában szerda, csütörtök, péntek délután 3-6-ig oktatva) a következő: mértékvetel ismertetése, különféle szabásati minták szerkesztése. Szabásati minták önálló készítése. A láb anatómiai ismertetése, orthopédikus cipőkre mintakészítés. A bőrök minőségének, kikészítésének ismertetése. A felsőbőrök, a talpbőrök kiszabásának beosztása. A kaptafák, a különféle lábak állásához való célszerű alakítása. Költségvetések különböző munkákról, a műhely- és üzletvezetés egyszerű könyvvitele.

De az egyes csoportoknál is a tanítás állandó anyagát képezik az anyag milyenségének és minőségének megismertetése, az anyagkiszámítás, az anyagárú kezelésére és a munkadíj kiszámítására vonatkozó utasítások közlései.

A műhelynek jelenlegi felszerelése: 1 drb Singer-féle fojtógép, 1 drb balkarú gép, 1 drb sima tűzőgép, 2 drb szabásasztal, 2 drb íróasztal, 1 darab anyagszekrény, 1 drb kaptafalvány, 12 darab munkaasztal az aljakészítéssel, 2 darab anyagátató-dézsza, 81 darab cipész-ülőke, 13 darab Herkules-gép, 21 darab szabásdeszka, 450 darab kisebb kéziszerszám, 1 m reszelők, fogók, kalapácsok, égetővasak, lámpák, fenékövek, fahúzó, kaptafák, 18 méter falipolc 80 darab ruhafogással; mindez az Országos Hadigondozó Hivatal pozsonyi műhelyének leltári tulajdona. Ezenkívül még egy darab sima tűző varrógép, Kovács D oktató tulajdona.

A tanműhely főtermelése a cipőjavítás. Új cipő készítését csakis talp és bőr természetben való beszolgáltatása ellenében vállal bárki részéről.

Az 1915. évi szeptember hó 1-én megnyitott cipész tanműhely rokkantak által készített termelése 1917 augusztus hó elejéig a következő volt: 520 pár új cipő, 1025 pár cipőfelsőrész, 293 pár fejelés, 1217 pár talpalás, 540 pár különféle sarkalás és javítás, 48 pár csizma, összesen 3643 tételben, megjegyezve, hogy a felsőrész készítmények legnagyobb része az orthopéd cipésműhely szükségletét fedezték. Az egyes magánosok rendelésein kívül tömegesebb rendeléseket szállított a tanműhely a Pozsony városi idegenforgalmi iroda rendelkezésére az erdélyi menekülteknek különféle javításokkal, a helybeli iparosoknak új és javítási munkákat, a városi villamosművek munkásainak stb.

A jelenlegi Hadigondozó kiállításon a termelés főbb típusait mutatta be a tanműhely 6 pár cipőfelsőrészrel, 2 pár fűzős férficipővel, 3 pár női félcipővel, 2 pár gyermekcipővel, 3 pár női félcipővel, 2 pár gyermekcipővel, 1 pár férficipő talpalással, továbbá a szakrajzot 2 kötet 23-23 darabból álló rokkant-rajzgyűjteménnyel.

Minden cipész rokkant tanuló az oktatás megkezdésekor kap 1 kalapácsot, 2 fogót, 3 reszelőt, 1 cipészkest, néhány különféle árt, ha pedig láb amputált, úgy megkapja a

„Herkules-gépet”, amelyen az összes varrási és szegezési munkákat el lehet végezni.

A műhelynek fennállása óta 1917 augusztus elejéig 299 rokkant tanulója volt. Ebből a jelen ideig már eltávozott 179 és pedig ezek közül 45 időközben felmentetett a tanulás alól, 8 megtagadta a tanulást; a többi felgyógyulása folytán a tanítás befejezése előtt az intézetből el lett bocsátva, részben meg a tanulás befejezésével bizonyítványt nyert. A bizonyítványt nyertek egy része még az intézetnél is van, várva kibocsátását.

Bizonyítványt nyert ezideig összesen 84 rokkant és a mesterségét beigazolta 15. A bizonyítványt nyertek s mesterségüket beigazoltak közül (összesen 99) foglalkozásra nézve a polgári életben 56 volt földmives, 8 napszamos, 3-3 gyári munkás, kocsis, 1-1 volt dohánykertész, lakatos, pincér, fűtő, kőmives, timár, s 23 volt azelőtt is cipész, részben mint még ki nem tanult minőségű.

Cipészbizonyítványt nyertek névszerint: Harkay Antal, Tóth Sándor, Takács József, Hindulák János, Lochmann József, Buday Zsigmond, Kiss Mihály, Hornyák István, Wentzl Adolf, Krajcsok Mihály, Treier Mátyás, Markus Péter, Antal Imre, Annus János, Mészáros István, Goljer Gáspár, Gugli András, Bartalszky Fülöp, Rosmann Géza, Mravik József, Béder Imre, Schlachta Károly, Busó János, Halócsy Sándor, Takács János, Maneza Pongrác, Tichy István, Papp Illés, Gaál Gyula, Makó Pál, Burján Károly, Horváth Mihály, Suri Ferenc, Kovács József, Szász Lajos, Ersek András, Galisin Péter, Osovszky József, Sülle István, Adamiczky József, Szokol József, Ferencz Mihály, Gulyás István, Nagy János, Friesl Alajos, Dobias Kristóf, Birzán János, Nagy József, Kolonics Gyula, Blaha János, Kerling Károly, Aksamit Mihály, Katen István, Jurik Juriga Mihály, Szakovits Károly, Lauer Gyula, Szabó József, Petró Mihály, Juricza János, Fehér József, Angyal István. — Továbbá cipész bizonyítványt és eltávozáskor szerszámot is kaptak: Lévy István Herkulesgépet, Balogh Lajos Herkulesgépet, Kún Pál Herkulesgépet, Tausz József Herkulesgépet, Dömök Péter Herkulesgépet, Porubszky Albert Herkulesgépet, Gregus János Herkulesgépet, Vass Ferenc 500 korona műhelyfelszerelést a szombathelyi főispáni hivatal útján, Mészáros János 130 korona szerszámot a rokkantalapból, Almássy József 60 korona kézi szerszámot a rokkantalapból, Kovács József 60 korona kézi szerszámot a rokkantalapból.

Csizmadia bizonyítványt nyertek: Feldbaba András, Kadlitz Mátyás, Kemény József, Kontló Péter. Bizonyítványon kívül: Herkulesgépet, varrógépet és szerszámokat is kapott a rokkantalapból Vavró Károly.

Cipőfelsőrész készítésből bizonyítványt nyertek: Kemper Mihály, Kiss József, Arendás György, Peresztégi István, Tonhauser Károly, Wanisch István. Továbbá a bizonyítványon kívül 600 kor. teljes műhely-berendezést kapott a rokkantalapból Siklér Imre rokkant.

Mesterségük folytathatására igazoló bizonyítványt nyertek: Cipészészből: Román Lajos, Mecsár József, Baranyai János, Wolf András, Hornyák János, Scholtz Rezső, Székely István, Vida János, Urszinyi Mátyás, Pendli Imre, Indig Wolf. Továbbá szerszámot is kaptak Weisz Izidor Herkulesgépet, Gracskó István, 100 kor. szerszámot a rokkantalapból. — Beigazolták csizmadia mesterségüket Olasz Sándor, továbbá Sándor József, a ki Herkulesgépet is kapott.

Gépekre, szerszámokra a rokkant alaplól mintegy 2400 korona lett fordítva — Ujabban jelenleg szerszámok, kaptafák árhátrány miatt nem szerezhetők be. Október hónapban a megrendelt árú beérkezése után az akkor majd elbocsájtandó és arra érdemes rokkantjaink szintén elláthatnak a szükséges szerszámokkal.

Az elhelyezettek közül felmérésre méltók: Siklér Imre, Gracskó István rokkantak, a kik az orsz. bírói és ügyészi egyesület budapesti cipésműhelyében havi 160 kor. fix fizetéssel, teljes ellátással s a javítások után páronként 80 fillér, új munkák után 2 korona külön díjazással nyertek alkalmazást — Említésre méltó továbbá Vavró Károly, a ki már nemcsak önálló mester, de a hadigondozó hivataltól már 6 keres segédet.

A tanműhelynek jelenleg még ki nem becsajtott 120 cipész rokkantja van. Lezártatva a már bizonyítványos 18 rokkantat, a megmaradt 102 rokkant közül a polgári életben földmives volt: 78, napszamos volt: 4, gyári munkás. 5. Bányász, kocsis 2-2. Favágó, szobafestő, kovács, útkaparó, pék, állványozó, oserepes volt 1-1. A polgári életben is cipész volt 7, csizmadia volt 1.

A cipész tanműhelyünknek a termelését, továbbá bizonyítványt nyertek számát a fenti statisztikai adataimból mérlegelve, lehetetlen meg nem állapítani az ezen foglalkozásra való nagyobb számú beutalás helyességét, másfelől az ezen műhelyoktatás dícséretre méltó szakszerű vezetését.

(Folytatjuk.)

Hadirokkant munkások alkalmazása a vegyiparban.

Irta: Wolff Th., Friedenau.

(Folytatás.)

Ezen munkakarnál, mint amilyenre a kéz- vagy karnélküli munkásnak a vegyipari munkák elvégzése közben szüksége van, kezdettől fogva lemondottak egy tagolt kéz alkotásáról, mint a szépség- és segédkarokról, amely utóbbi ugyan formájában a természetes kézhez hasonlít, s amellyel talán lehet valamelyes mozgást végezni, de amely energikus munkássághoz, ami az egész karnak erejét igénybe veszi, alkalmatlan.

1. ábra.

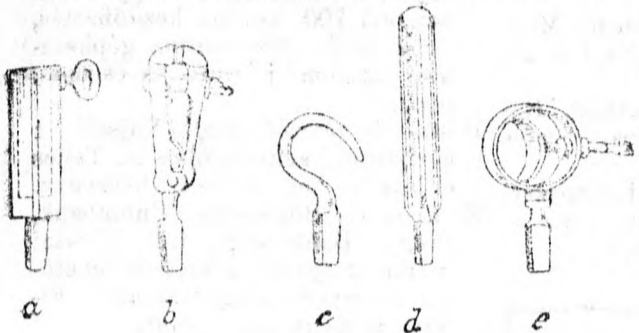
Itt inkább az előző óhajtott cél szabja meg a műkar alakját és berendezését. A műkar leginkább szokásos formája egy tok ércsinekből, melyet a sebesült karcsontjára csatol. Erre azután egy bizonyos formájú toldalék lesz erősítve, mely úgy van alakítva, hogy a sebesült azal a szerszámot vagy tárgyat, amelyet a munkájánál használ, megfoghatja és egyszerűen igazíthatja.

A munkaközben szükséges különféle működések és a különféle szerszámok folytán ezek az „illesztékek” is, mint ahogy ezeket a toldalékokat nevezik, különfélék. Az 1. számú ábra egy ilyen művégtagot mutat, melyet sebesült katonának a legkülönbözőbb hivatásokban eredménnyel használtak és pedig Hoffmann köznagybíró tanár szerkezete szerint, aki ezen a téren már régebben eredményesen munkálkodott. Az itt látható munkafelszerelés so k kéz és karcsontított munkásnak alkalmas a vegyiparban is; áll pedig egy tokból, melyet a karacsatolunk és egy toldalékból, az u. n. „munka-illesztékből”. Utóbbi egy üres ércsinger, melybe a munkaszerszámok nyele beilleszthető. A 2. számú ábra egy ilyen karral ellátott munkást ábrázol a lapát vagy ásó, tehát a vegyiparban is leginkább használt szerszámok használatánál. Ugyanezen módon lehet a seprőt, gereblyét, kalapácsot, fejszét, egyáltalában minden nyeles szerszámot szakszerűen használni. Ezen illeszték segítségével a munkás építéssel dolgozhat és építéssel végezheti a legkülönbözőbb munkát, mint a természetes kezével. Az a férfi, akit ez az ábra bemutat, évek óta egy pálkaföldében van alkalmazva és ezt az ál-

2. ábra.

lását munkaadójának teljes megelégedésére látja el. Munkáján alig venni észre az ő és egy teljesen egészséges ember munkája közötti különbséget. Ha más szerszámokat használunk, amelyek ebbe a toldalékba nem illeszthetők, akkor azt az illesztéket egy másikkal kell felcserélni. A 3. ábra több ilyen célra való különféle illesztéket mutat: a) nyéltartó az 1. ábráról, b) egy satu, mellyel az inkább műszaki természetű munkákhoz szükséges eszközök, mint reszelő, fogó, véső stb. rögzíthetők, c) egy kampó, teher hordására, d) egy véső, e) egy fogantyú különböző szerszámok részére. Ezen különféle illeszté-

3. ábra.

tekek használatában befoglaltatnak körülbelül az összes kézfogások, melyekre a vegyiparban a munkásnak szüksége van. Meg kell jegyezni, hogy a munkás ezzel a műkézzel kocsizhat, illetve gyeplőt tarthat, sőt négyes fogatot is hajthat. Ez a képesség nagyon fontos azért, mert a gyeplő használata és a hajtás tudvalevőleg a kéznek nagyfokú ügyességét és engedékenységet tételezi fel. Egy ilyen műkézzel ellátott sebesült a vegyiparnál mint kocsis is jól alkalmazható, mivel azzal a műkézzel a szükséges szállítási munkákat, mint fel- és lerakást, emelést, gurítást stb. is jól elvégezheti. Az itt említett műmunkákarnak szerkezete tehát kéz- és károsult vegyipari munkásoknak is oly fokú munkaképességet ad, mely az egészséges munkás munkaképességével majdnem teljesen egyenlő; mindenesetre tart egy ideig, míg a munkás ezen művétag használatába magát begyakorolja.

(Folytatjuk.)

Az Országos Hadigondozó Hivatal Kassai Intézetében felállított Munkaközvetítő Hivatal első évi működése.

Irtó: Koleszár József, pályaválasztási tanácsadó és munkaközvetítő.

(Vége.)

Minden munkakinálatot alapos megfontolás tárgyává tettünk s csakis olyan helyre közvetítettünk rokkantakat, ahol megélhetésük a mai viszonyok mellett is biztosítottak látszott. Ez annál könnyebb volt, mert mint fent említettem, eddig abban az előnyös helyzetben voltunk, hogy a munkaalkalmak között válogathattunk.

A munkahelyek megválasztásánál különös figyelemmel voltunk arra is, hogy a munkakeresők igényeit se fokozzuk a túlságig s főleg azt tartottuk szem előtt, hogy a rokkant munkasereje ki ne uzsoráztassék, hogy közvetítésünk a munkabéreket hátrányosan ne befolyásolja, elvileg pedig, hogy a hadisérült, munka-teljesítményének megfelelő, teljes javadalmazásban részesüljön. A munkahely megválasztásában általában szabad kezet nyújtottunk a munkakereső hadisérülteknek.

A földmives nép az esetek túlnyomó részében görcsösen ragaszkodik a földhöz. Mint-hogy az intézetbe beutalt hadisérültek legnagyobb része mezőgazdasággal foglalkozott, az elkövetített hadisérültek legnagyobb százaléka mezőgazdasági állásba ment.

A munkakereső iparos és kereskedő hadisérültek kivétel nélkül korábbi foglalkozásuknak megfelelő állásba mentek s miután az intézetben a szükséges beiskolázást elnyerték, tudásukat a rokkantoktatás céljait is szolgáló javítóintézeti ipariskola modern műhelyeiben tökéletesítették, aránylag is jóval előnyösebb feltételek mellett voltak elkövetíthetők, mint amilyeneket a háború előtt éltek. Iparosoknál nem volt ritka a 300-400 korona havi fizetés.

Állami, közhivatali és más, kisebb testi munkával járó állásokra leginkább súlyosabban sérült (amputált) rokkantak jelentkeztek. Az

állami állások általában kevésbé keresettek voltak, minnek az az oka, hogy míg a magánosoknál a jelenlegi viszonyokhoz alkalmazott javadalmazást lehetett elérni, addig az állami és közhivatali állásokkal járó javadalmazás az összes beérkezett munkaalkalmaknál ígért javadalmazáson alul maradt.

Legtöbbször közvetítettünk mezőgazdasági állásokba (44.98%), kevesebbet ipari állásokba (34.66%), legkevesebbet állami és közhivatali állásokba (20.36%).

A foglalkozások megválasztásánál különösen nagy szükség volt jó tanácsra, mert akadtak még eléggé munkaképes hadisérültek, kik abban a meggyőződésben éltek, hogy munkaerőt már nem képviselnek s csak felügyelői, portás vagy hasonló, testi munkával nem járó állásokra pályáztak. Számosat sikerült az ellenkezőjéről meggyőzni, akik most jó állásban levő, szorgalmas gazdasági munkások.

Hogy a munkakeresők 32.98%-át kifejezetten testi munkával járó állásba közvetítettük el s csak 17.02% (többnyire karampatultak) ment számottevő testi munkával nem járó (felügyelő, portás, kerülő) állásba, az a modern orvosi tudomány érdeme, mely még a legsúlyosabb esetekben is, a magukat egész életükre munkaképtelennek hitt emberek munkaképességét is vissza tudja adni.

Minden munkakeresőt lehetőleg állandó lakóhelyére, vagy ahhoz közel eső helyre s ha lehet, a polgári életben viselt állásába igyekeztünk elhelyezni. Ez a törekvésünk meglehetősen sikerrel járt, amennyiben a munkakeresők 29.49%-át régi állásába sikerült visszahelyezni. Állandó lakóhelyére, vagy ahhoz közel, a munkakeresők 74.47%-át, lakóhelyétől távol eső helyre pedig 25.53%-át helyeztük el.

Az elkövetített hadisérültek javadalmazása esetenként különböző, azonban mindenesetre annyi, amennyiből megélhetésük biztosítva van. Van olyan esetünk is, hogy 4-5 hold földdel bíró hadisérült részére saját községében még valami kisebb elfoglaltsággal járó (mezőőr, harangozó, stb.) állást is szerzünk, mely állás ugyan egymagában nem elegendő a megélhetésre, de kis földesekjének jövedelme mellett teljesen biztosítja az ő és családja tisztességes megélhetését.

A mezőgazdasággal foglalkozók főjavadalmazása a természetbeni járandóság s amellet némi készpénz. (Évi 70 koronától 1200 koronáig.)

Az ipari és kereskedelmi állásokban levők óra-, napi- vagy havibért kapnak. A napikereset 4-30 korona között váltakozik.

Legkisebb kereset volt elérhető az állami és közhivatali állásoknál, ahol előfordul még most is napi 2-40 K-s, vagy havi 36 K-s fizetés, mely háborús segéllyel, családi pótlékkal és a rokkantsági nyugdíjjal némileg megpótolatik.

Nem volna teljes a munkánk, ha az állásba egyszer elkövetített hadisérültek többé nem törődnek. Eltekintve attól, hogy minden elkövetített hadisérült abban az esetben, ha állását rajta kívül eső okokból kénytelen volt elhagyni, újabb munkaközvetítésért fordulhat a közvetítőhöz (vagy rá eset, hogy egy rokkantat 8-szor is közvetítettünk), minden elhelyezett rokkant felől 1 és ezt követőleg 3 hó elteltével kérdőlapot kérünk be, mely magában foglalja a hadisérült mindenféle viszonyait, egészségi állapotát stb. Amennyiben az állás betöltése sérülésére való tekintettel egészségére nézve ártalmasnak bizonyulna, más megfelelő állás szerzése iránt lépéseket teszünk.

A munkahely gondos megválasztásának eredménye, hogy a hadisérültek 87.54%-a tényleg a neki szerzett állásban van s a beérkezett kérdőlapok tanúsága szerint kötelességének mindenik képes megfelelni s keresete a viszonyokhoz mért.

Munkahelyét változtatta 7.29%, állását elhagyta 5.17%. Azok közül, kik állásukat elhagyták, egyesek önállósították magukat, mások ismeretlen helyre költöztek, vagy csapattestükhöz bevonultak.

Grünberg József

a m. kir. osztályosorsjáték főelárúsítója

Pozsony, Nagy Lajos-tér 8. Telefon 598.

Hirek.

Az Országos Hadigondozó Hivatal Budapest Révész-utcai utókezelő intézetben ápoltak közül a legutóbbi időben a következők nyertek kitüntetést vitéségükért:

Bán Lőrinc, a 82. gyalogezred szakaszvezetője nagy ezüst,

Tischner József, a 69. gyalogezred közlegénye kis ezüst,

Veres Sándor, a 82. gyalogezred közlegénye kis ezüst érmet nyert.

Új kereseti forrás rokkantak részére. A pozsonyi Hadigondozóintézet a legközelebbi jövőben egy új tanműhelyet állít fel játékarúk készítésére és ezáltal a rokkantaknak egy új előnyös kereseti iparágat biztosít. Intelligens, sérülésük által ilyen könnyű munkára még nagyon alkalmas rokkantak ebben az iparágban nemcsak kellemes, hanem tartós jó keresetet biztosító foglalkozást fognak találni. A gyermekjáték-ipar a monarchiában, különösen Magyarországon még gyermekkorát éli, de külföldön, különösen Németországban már régen mint virágzó iparág nagy elterjedtségnek örvend. A német játékipar nemcsak magának Németországnak szükségletét fedezi, hanem a háború kitörése előtt Ausztria-Magyarországba körülbelül 12 milliónyi, Franciaországba, Angolországba és az Egyesült Államokba pedig körülbelül 45 milliónyi értékű árut exportált évente. Az a törekvés, hogy ezt a komoly művészeti alapú iparágat hazánkban meghonosítsuk és rokkantjainknak ezáltal egy új, hasznos kereseti forrást nyissunk, legnagyobb mértékben érdemes arra, hogy a mértékadó körök és a közönség támogatását mielő nagyobb mértékben megnyerje.

Hollandus küldöttség látogatása a pozsonyi Hadigondozó Kiállításon. Folyó hó 9-én látogattak meg kiállításunkat a Holland kormány hivatalos küldöttei és pedig van Eden dr., a Holland birodalmi balesetbiztosítás orvosi szaktanácsadója és Zaalberg C. P., Hollandia állami ipar-felügyelője. A külföldi urakat, akik a rokkantügyet különösen a békében előforduló ipari munkásbalesetek kérdéséhez való kapcsolata miatt tanulmányozzák, magyarországi útjukban gróf Apponyi Károly, az O. H. G. H. budapesti központjához beosztott százados kísérte. A küldöttség a berlini és egyéb németországi intézmények tanulmányozása után Magyarországon a budapesti intézeteket, majd a pozsonyi intézetet és az ezzel kapcsolatos kiállítást látogatták meg. A külföldi urak legnagyobb elismerésüket fejezték ki a látottak, különösen az egész rokkantügynek Magyarországon való eredményes berendezése felett. Itt Pozsonyban különösen tetszett nekik néhány speciális típusu, a pozsonyi intézetben készült művétag. Az urak, akik ezenfelül hálás elismeréssel adóztak a békeidőkből még emlékezetes magyar fogadtatásnak és vendégszereteteknek, Bécsbe vették útjukat, ahol Spitzzy főtörzsorvos intézetét látogatták meg. Innen Délnémetországon keresztül fognak hazájukba visszatérni. Érdekes, hogy a küldöttségnek itt készített jegyzeteit holland nagykövetség fogja rendeltetési helyére eljuttatni.

Szerkesztői üzenetek.

Mivel nagyon szaporodik azon olvasó közönségünk száma, akiknek a lapot díjtalanul küldjük:

Felhívjuk mindazokat a rokkantakat, akik ezentúl a címből jelentkeznek, hogy nekik a lapot díjtalanul küldjük, irásukhoz mellékeljenek egy a rokkantságukat igazoló iratot.

Koczán Pál, rokkantnak, Fertőszéplak **Kollár Nándor** rokkant tűzmeisternek, Budapest és

Küffer János rokkantnak, Merény: a lapot elküldjük, de kérünk a fenti figyelmeztetésünk alapján egy a rokkantságot igazoló iratot.

Koczán Pál rokkantnak azonkívül hírül adjuk, hogy ha végleg vagy próbaidőre állásba megy, forduljon állásának igazolása mellett vasúti féljegyért intézetünk munkaközvetítő irodájához.

Rajos István rokkantnak, Balinka. Elhelyezése és kitüntetése ügyében forduljon ahhoz az intézethez, amelynek az állományába tartozott, vagyis a kalocsai intézet munkaközvetítőjéhez és katonai parancsnokságához.

Rokkantak részére a pozsonyi intézetnél felajánlott állások.

Gazdasági és munkafelügyelők.

Gróf Mikes Armin nagybirtokos, Zabela (Háromszékm.), 1 gazdasági felügyelő, ki gazdasági iskolát végzett, fizetése megállapodás szerint.

Ujvári László földbirtokos, Boldog (Pestm.), 1 gazdasági felügyelő, fizetése megegyezés szerint, konvenció, föld, lakás.

Mezőgazdasági bérletek r. t., Zombor (Bácsm.), 3 erélyes felügyelő, ki cukorrépa- és zöldségfélék termesztéséhez értő kertész vagy botosispán, gazdasági tanfolyamot végzett, kezdőfizetés 200 korona havonként.

Eckstein János és fia, földbirtokos, Nagybecskerek (Torontalm.), 1 felügyelő, ki a bolgár kereskedelmi kértészethez ért, havi fix fizetés és részesedés a jövedelemből és lakás.

Morvaszentjánosi Uradalom, Morvaszentjános (Pozsonym.), 1 majeros gazda, konvenció, fizetés mellett.

Mezőgazdasági bérlet r. t., Zombor (Bácsm.), 3 cukorrépa és zöldségfélék termesztéséhez értő kertész vagy botosispán, gazdasági tanfolyamot végzett, kezdőfizetés 200 korona havonként.

Bács megyei gyümölcsértékesítő és szeszfőző szövetkezet, Zombor, 2 felügyelő, évi 2000—2400 korona fizetés és szabad lakás.

Flax Armin gazdasági és szeszgyártulajdonos, Trencsén. 1 szeszgyári művezető, lakás, ellátás és fizetés megegyezés szerint.

Dr. Sárközi Adorján, járási főorvos, Técső (Máramarom.), 1 kútfelügyelő, lakás, havi 40 korona, 10 hold haszonélvezet.

Baneth Gyula, óra- és ékszerkereskedő, Zólyom, 1 fizetővezető, ki a kis és nagy munka, valamint az aranyművesmunkában jártas, 300 korona havonta.

Raktárnok.

Nagyláposi bér gazdaság, Nagylápos (Békésmegye). Egy magtáros, havi 70 korona és ellátás. Próbaidő után véglegesen alkalmaztatik.

Krayer E. és Társa, festék, vegyitermékgyár, Budapest, raktárnok, irás, számolás szükséges. — Fizetés megegyezés szerint.

Kurzweil Bernát és fia, üveggyár, Budapest. Tokod üveggyár részére üvegszakmában jártas raktárnok, havi 140—200 korona.

Scheide Viktor, Sopronudvard (Sopronmegye). Gyümölcskert őrzésére. Lakás, teljes ellátás és napi 1 korona.

Gazdasági cseléd.

Berky György, földbirtokos, Gyöngyös. 1 méhés, aki a kertészethez is ért. 100 korona fizetés, 250 hl. buza, 14 hl. rozs, 2 hl. árpa, 12 kg. só, szabad tüzelő, 1200 ölkukorica föld, 1 darab téhen, nyári legelő, 2 darab sertéstartás, 2% az eladott mézből.

Elgecz József malomtulajdonos, Tavarkút (Bácsm.), mindenének, ki a lovakhoz ért, teljes ellátás a nőtlennek, a nő pedig konvenciót kap.

Irodai alkalmazások.

Pétervári takarékpénztár r. t., Pétervári, 1 segédkönyvelő 4 középiskolával, havi 150—200 kor. Gészth János községi jegyző, Nagyberemlak (Nagyküküllöm.), 1 jegyzői irodába lehetőleg jártas egyént, természetbeni lakás, fűtés, világítás és szorgalmiszerinti fizetés.

Gróf Mikes Armin nagybirtokos, Zabela (Háromszékm.). 1 gazdasági irnok, fizetés megegyezés szerint.

Községi előljáróság, Gizellafalva. 1 jegyzői irnok, havi 100 kor. fizetés, lakbér 240 korona, évi mellékjövdelem 300 korona.

Kacsokovics Zoltán földbirtokos, Felsőmocsolád, gazdasági irnok, havi 80 korona, 20 korona irodaalány, mosás, ágynemű, teljes ellátás, lakás, fűtés, világítás.

Városi Villamosmű, Nagybecskerek (Torontalm.), segédkönyvelő, havi fizetés 200 korona, 33% drágasági pótlék.

Kertészek.

Visely Ákos földbirtokos, Udvar (Tolnam.), Alsó-Fél pa. 1 kertész hosszabb gyakorlattal, lakás, tüzelő, gabonában való javadalmasítás, tengeri- és burgonyaföld, tehén- és sertéslegeltetés.

Az Országos Hadigondozó Hivatal ikervári intézete, Vasm. 1 műkertes, később megállapítandó fizetés, lakás, teljes ellátás.

Feledy Dezső részv. társ. igazgató, Kispeszt. 1 kertész, nem szükséges, hogy tanult kertész legyen, havi 80 korona, lakás, szoba, konyha.

Rasner Rudolf, föld- és szőlőbirtokos, Domszóló (Hevesm.). 1 konyha- és díszkertész, szőlőhöz is kell értenie. Fizetés megegyezés szerint.

Vincellérek.

Vezáry Pál, ny. magy. kir. kat. felügyelő, Budapest. 1 szőlőfelügyelő, vincelléri dologhoz értsen, havi 100—120 korona és lakás.

Bortermelők első pincészövetkezte, Czegléd. 1 pincemester, aki borkereskedéshez ért. Próbaidőre 160 korona és 2 szobás lakás, véglegesítés esetén fizetésemelés.

Szőlőbirtokosok Pincegazdasága r. t. Nagyenyed, pincemester vagy vincellér, fizetése megegyezés szerint.

Kocsisok.

Gróf Csáky Géza, földbirtokos, Budatin. 1 urasági kocsis, fizetése megegyezés szerint.

Krassószörényi gazdasági egyesület, Lugos. 2 béres, illetve igáskocsis. Fizetés megegyezés szerint.

Angol kisasszonyok intézete, Eger. 1 parádés kocsis, nőtlen, teljes ellátás, készpénzfizetés megegyezés szerint.

Hinger Tivadar gazdasága, Felsőadács. 3—5 kocsis, rendes évi konvenció fizetés, lakás, föld és jószágért.

Asztalosok.

Mezőkovácsházai bútór- és faárúgyár r. t., Mezőkovácsháza. Asztalossegéd. Lakás, ellátás, fizetés egyezés szerint.

Id. Schvare Vilmos, Debrecen. Munkás bútorkajavítására. Napi 4 korona kezdő fizetés.

Selfert Henrik és fia, asztalos, Budapest, 1 butorasztalos, fizetés megállapodás szerint.

Székesfővárosi Községi Elelmiszerárúsító üzem, Budapest. 3 asztalos, napi 9 korona fizetés.

Gépész.

Polatsik Géza földbirtokos, Koppány (Somogym.), 1 motoreke kezeléséhez, fizetés megegyezés szerint.

Rusz Mihály fakereskedő, Datta (Temesm.). Puj községbe egy vizgázott fűtőt. 150—200 kor havi fizetés, lakás, fűtés.

Műszerészek.

Soproni Sörgyár, Sopron. 2 lakatos, napi 8 korona fizetés és lakás.

Fischer Gyula és fiai, kereskedő, Marosvásárhely. Varrógépműszerész, kezdőfizetés 200 kor., 10% jutalék a befolyt munkadíjakból.

Magyar magántelefon r. t., Budapest. Telefonszerelő, fizetés megegyezés szerint.

Erdő-, mező-, határ- és éjjeli őr.

Klein Béla bérő, Szilincz (Pozsonymegye). 1 csősz, rendes konvenció, fizetés megegyezés szerint, lehetőleg magyar és tót nyelvet bírja.

Berky György földbirtokos, Gyöngyös. 1 erdőkerülő, 100 korona fizetés, rendes konvenció.

Elgecz József malomtulajdonos, Savanyukút (Bácsm.), 1 éjjeli őr, teljes ellátás.

Sollux Prisma és Fémárúgyár, Budapest. 1 éjjeli őr, fizetés megegyezés szerint.

Dr. Halay Jenő nagybirtokos, Lonszapátfalva. 1 éjjeli őr, lakás, fix fizetés és természetbeni járandóság.

Herczeg Lónyay Elemér, Oroszvár. 1 éjjeli őr, fizetés megegyezés szerint, konvenció, esetleg élelem.

M. kir. dohánybevaltó hivatal, Szatmárnémeti, 1 raktárőr, ki a kertészethez ért, heti 20 korona fizetés és havi 20 korona segély. 16 éven aluli gyermekek után 8 kor. havi segély, lakás a telepen.

Házi, bolti, irodaszolgái helyek.

Vörösvári Mihály, áll. leányiskola-igazgató, Kispeszt. 1 iskolaszolga, becsületes, józan. Havi 100 kor. fizetés, lakás, világítás, kisebb mellékjövdelem.

Mezőkovácsi bútór- és faárúgyár, Mezőkovácsi. Szolga. Lakás, ellátás, fizetés egyezés szerint.

Korponai népbank r. t., Korpona. Irodaszolganak volt altiszt, ki magyarul és tótul tud Lakás, fűtés, világítás, évi 600 korona, 25% háborússegély és 100 kor. jutalom. Szab. kir. város tanácsa, Bártfa. 1 hajdú, intelligensebb magyar ember, évi 700 korona kezdőfizetés, évi 1 öl fa, 300 korona gépkezelési jutalomdíj, ruha- és csizma-pénz.

Posta- és táviróhivatal, Vajszló. 1 kézbesítő, háziteendőkre is. Teljes ellátás és havi 30 kor. készpénz.

K. k. priv. Böhmische Unionbank, Prága. Bankszolga, írni, olvasni tudjon, magyar, német és lehetőleg tót nyelv megkivántatik. Fizetés megegyezés szerint.

Tóth Emilia, Sarmaság, kir. p. m. postaszállításhoz egy egyént évi 840 kor. fizetés

Portás és házmester.

Sollux Prisma és Fémárúgyár r. t. Budapest. 1 portás, fizetés egyezmény szerint és szabad lakás.

Bilek Ferencné. Pozsony. 1 házmester, napi 3—4 kor, fizetés s lakás.

Különfélék.

Scheez Lujza utóda, Nagykanizsa (Zalam), 1 kárpitos, 38—40 kor. hetibér.

Dmánttli könyvkereskedés. Pécs. Könyvkereskedő kiszolgáló segéd, fizetés egyezmény szerint.

Miklós Andor fényképész, Karánsebes. 1 fényképész, havi 300—400 korona fix fizetés.

Budapest székesfőváros tanácsa. 25 cipész, fizetés megegyezés szerint.

Sterk Armin cipésmester, Budapest. 1 cipészsegéd, heti 60 70 korona fizetés.

Lexa Ferenc, Maroscsapó, kovácsmester. 1 kovácssegéd, lakás, ellátás s napi 1 kor.

Nagyfalú gazdaközönység, Nagyfalú (Györm.). 1 bográn, lakás, föld és megállapított fizetés.

Epstein Móric, Budapest, borkereskedő, 2 kádár, napi 20 kor. fizetés mellett.

Soproni Sörgyár, Sopron. 2 pincér, 9 kor. napi fizetés és lakás.

Scholz Vilmos, Ecséd (Hevesmegye). Szakszerű mázsáló. Lakás, teljes ellátás és havi 100 korona. Nőnek több.

Id. Libáry Lajos, Nagykorós. Szigyártó, nőtlen. Lakás, ellátás, 8—10—12 korona heti bér.

Krassószörényi gazdasági egyesület, Lugos. Egy bográn. Fizetés megegyezés szerint.

Scholz Vilmos, Ecséd (Hevesmegye) Molnársegéd. Lakás, teljes ellátás mosás nélkül és havi 100 korona.

Fischer-féle pótkávégyár r. t., Budapest. Ladaszegező és kocsirakómunkás. Heti 50 korona.

Robur cipőgyár r. t. Budapest, 20 cipész, darabszám szerint heti 40—80 koronáig.

A fent hirdetett munkaközvetítésekre vonatkozó ügyekben felvilágosítással szolgál Nagy Jenő Károly hadnagy, a pozsonyi intézet nyilvántartó irodájában naponta 10—6 ig.